

Disputatio juridica inauguralis de querela inofficiosi testamenti

<https://hdl.handle.net/1874/342454>

DISPUTATIO JURIDICA
INAUGURALIS,
DE

17.
QUERELA INOFFICIOSI
TESTAMENTI,

Q U A M,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.
Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JOANNIS GEORGII GRAEVII

Politices, Eloquentiae & Historiarum Professo-
ris Ordinarii.

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimaeque
Facultatis JURIDICAE Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS

Summisque in UTROQUE JURE honoribus & Privilegiis
rite & legitime consequendis,

Eruditorum examini subicit

ARNOLDUS DE RYCKE, Zierickzea-Zeland.

A. D. 14 Julii, horis loquoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officinâ FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō Ioc xc.

Eruditione & pietate conspicuo VIRO,

D. ARNOLDO DE RYCKE, Ecclesiæ, quæ Christo Zierickzæ colligitur, Pastori fidelissimo, orthodoxæ veritatis pietatisque propugnatori acerrimo, theologo solidissimo, Patri meo dilectissimo, in æternum summopere colendo, observando.

U T E T

Amplissimo, magnique nominis VIRO,

D. D. ANTONIO HOFFERO, J. C. Urbis Zierickzeanæ aliquoties Consuli gravissimo, nunc Senatori spectatissimo atque ejusdem nomine ad Illustri D. D. ordin. Zelandiæ collegium deputato dignissimo, Avunculo meo charissimo, juxta patrem filiali amore, honore, fidelitate, ac debita obedientiæ observantia ad extremum vitæ halitum prosequendo.

N E C N O N

Consultissimo doctissimoque VIRO,

D. JOHANNI à CAUWENBURGH, J. C. uti aliquoties, ita & hoc præsentis anno, civitatis Zierickzæ Consuli primario Avunculo meo in sempiternum adamando.

Q U E M J U X T A

Admodum Reverendo VIRO

D. JOHANNI DE RYCKE, Zierickzæ Verbi Divini preconi facundissimo, theologo versatissimo, patruo meo dilectissimo plurimumque colendo,

Hanc Disputationem Juridicam Inauguralem

Offert, consecratque

ARNOLDUS DE RYCKE.

Auct. & Resp.

DISPUTATIO JURIDICA

INAUGURALIS,

DE

QUERELA INOFFICIOSI
TESTAMENTI.

X iis, quæ mihi fuere concessa materia magis placuit ea de testamento inofficioso, quam breviter præratione instituti mei explanabo: adeoque rem ipsam absque ambagibus, atque ullo verborum circuitu aggredior.

THESIS I.

Testamentum inofficiosum est, quo contra pietatis officium exheredati vel præteriti sunt ii, qui debebant institui l. 3. de inoff. test. Parifere modoquo hominem dicimus inofficiosum, qui officium suum prætermittit, aut contra officium, quod alteri debet, facit. Testamentum in officiosum dictum est, quo officium in liberos, parèntes, & fratres neglectum est, sive in quo liberi, parentes, vel fratres absque justa causa exheredati vel præteriti sunt.

A 2

II. Con-

4 DISPUTATIO JURIDICA

II.

Contra pietatis officium naturalis enim ratio liberis hæreditatem addicit, *l. 7. ff. de bon. damn.* idque propter necessitatem alendi, quæ parentibus incumbit: deinde pietas flagitat ut parentibus relinquatur hæreditas liberorum eo casu, quo improles moriuntur tandem inverecondum est fratribus præteritis turpes personas institui.

III.

Exheredati illud ad patrem avumque paternum, in quorum potestate sunt liberi, pertinet, ubi enim pater filium silentio præteriit, testamentum ipso jure non valet atque ab initio nullum est, neque opus est quærelâ, idque propter rationem juris civilis, qua pater & filius una eademque sunt persona, unde sequitur, filium patri ipso jure hæredem esse dominumque paternarum rerum magis in filio continuari quam inchoari. *l. 11. de libri & posthu. hered. ll.* atque hinc est, quod hæreditas filio vi juris competens ei sit danda à patre nominatim, vel ex justa causa riteque ab illa excludendus, hoc est, instituendus vel exheredandus silentio præterire nequeat. *toto titulo de exhered. liberor. just.*

IV.

Exheredationum causæ antiquo jure certæ non erant neque legibus definitæ, sed ab arbitrio centum virorum, hoc est iudicum, quibus de inficiso judicandi potestas erat, pendebant. *Valer. max. lib. 8. cap. 8.* Justinian. ex arbitrariis certas esse voluit, earumque catalogum nectit capite tertio *Novell. 115.* sed de iis mox latius.

V.

Vel præteriti. Hoc intelligendum de matre & adscendentibus materni generis, quorum præteritio loco exhæredationis est; adeoque siue mater absque iusta causa liberos præterierit, siue exhæredaverit, semper ad infirmandum testamentum opus querela: cum enim liberi in potestate matris non sint, neque eadem censeantur persona cum matre, mater liberis silentio præterire queat, atque ejus præteritio vim exhæredationis habet. §. *ult. inst. de exhæred. liberor.*

V I.

Qui debuerant institui. Institui debent non tantum secundum jus civile, sed & naturæ rei tanque rationem liberi, propter necessitatem præstandi alimenta, quæ parentibus incumbit, atque hac ratione jus naturæ quoddam præteritum bona liberis addicit l. 7. ff. de bon. damn. parentibus etiam turbato mortalitatis ordine, id est, filio ante patrem mortuo, non minus quam liberis exhæredatis piè relinqui debet l. 15. ff. b. tit. tandem ratio recta dicat, fratres ab iisdem parentibus progenitos potius hæredes institui debere, neque personas turpes iis esse præferendas. Quod ad cæteros cognatos ultra fratres attinet, illis necessario hæreditas non relinquatur, quamvis honestius sit & magis decorum sanguini suo bona relinquere quam extraneis, præteriti tamen querelam non habent, neque ullam obtinendi spem l. 1. ff. de inoff. test.

V I I.

Succurritur præteritis vel exhæredatis per querelam inofficiosi testamenti, quæ non est imploratio quædam officio judicis aut remedium præparatorium, distinctum ab hæreditatis petitione, ut nonnulli volunt, sed ipsa petitio hæreditatis vel ut plenius dicam querela est actio rem, qua datur inique præteritis vel exhæredatis.

DISPUTATIO JURIDICA

adversus heredem in testamento inofficioso scriptum ad id, ut testamentum rescindatur, & hereditas restituatur.

Querelam actionem in rem esse satis constat ex *l. 20. ff. b. tit.* ubi Jctus docet, eum, qui de inofficioso quæritur, non debere ullam aliam instituere quam hæreditatis petitionem quæ sine dubio in rem actio est *add. l. 21. §. 2.* ubi per querelam inofficiosi dicitur evinci hæreditas, evictio vero notat, actionem in rem & *l. 27. §. 3. d. tot. tit.* ubi per accusationem inofficiosi vindicari dicitur pars hæreditati *l. §. 18.*

V I I I.

Querela datur iis, quibus recisso testamento hæreditas defertur ab intestato, non omnibus, tamen sed & illis tantum datur liberis, parentibus, & fratribus cæteri cognati exhæredes scripti, vel silentio præteriti melius facient si inanibus sumptibus non vexarent, cum obtinendi spem non habeant *dist. l. 1.*

I X.

Primus locus datur liberis ob rationem superius allegatam, emancipatis non minus quam, suis, id est, in potestate retentis, legitimis, & adoptatis æque ac naturalibus. De illegitimis, hoc est ex coitu illicito progenitis sic habendum, ne fariis incestuosis, & adulterinis querela plane negatur, uti & spuriiis, id est, ex vago coitu natis, ubi à patre sunt exhæredati, cum patrem quod ad effectum juris non habeant, pater enim est, quem nuptiæ demonstrant *l. 23. de stat. hom. ff. nothi*, id est, ex concubina nati instituunt querelam adversus testamentum patris non exstantibus liberis legitimis, quatenus ab intestato succedendo jus habeant: Uterque tam spurius quam nothus adversus testamentum matris inofficiosum querelam habent *arg. l. 29. §. 1. b. tit.* quia ad hæreditatem matris ab intestato admittuntur, & lex naturæ hæc est, ut, qui nascitur sine legitimo matrimonio, sequatur matrem, *d. l. 24.* nisi ea sit illustris persona & liberos justos habeat *l. penult. C. ad fet. Orphician.*

X. Dein

X.

Dein parentibus utriusque sexus querela conceditur adversus testamenta liberorum, quibus exhæredes scripti sunt vel præteriti: hoc ipsum flagitat pietas, uti quoque hæc ratio; ut habeant aliquod sui orbitatis solatium *l. 24. b. tit.*

X I.

Tandem querela datur fratribus & sororibus injuste præteritis vel exhæredatis & quidem germanis, id est, ex eodem patre matreque prognatis, aut consanguineis, hoc est ex eodem patre genitis non vero uterinis *l. 27. C. b. t.* atque tum demum locum habet ubi turpes personæ vel minus honestæ ipsis prælatæ & hæredes institutæ sunt, quod his verbis Constantinus Imp. exprimit in *D. l. 27. si scripti hæredes infamia vel turpitudinis, vel levis note macula aspergantur.* Per infamiam hoc loco commode intelligi potest, ea quæ lege irrogatur vel edicto prætoris, per turpitudinem ea, quæ alicujus fama & opinio gravatur apud honestos viros; ut proinde per levem notæ maculam significari videatur illud omne, quod alicujus existimationem incivitate parum per fugillat, durum enim foret vel ejusmodi hominem fratri præferri posse ut hæc quærela non tam ex necessitate juris oriatur, quam ex eo, quod turpis persona fratri sit prælatus.

X I I.

Instituitur querela adversus hæredem testamento scriptum vel à testatore nuncupatum, idque sive extranei hæredes sint sive liberi, *l. 31. §. 1. b. ff.* neque hic ulla ratio habetur dignitatis vel conditionis hæredis cum adversus Imperatorem quoque, qui testamento inofficioso scriptus est hæres, querela competat, *l. 8. §. 3. ff. b. t.* Princeps enim non debet contra leges velle lucrari cum damno privatorum *add. l. 4. C. de leg.*

Dein

3 DISPUTATIO JURIDICA

Dein & querela instituitur adversus eos, qui loco hæredis sunt & puta adversus hæredes hæredis, item adversus fiscum, qui bona vacantia cum loco hæredis existens ejusdem juris censetur, cujus est hæres, dein quia respublica, quam fiscus repræsentat, regulariter eodem jure utatur quo privatus: item adversus fidecommissarium universalem, cui restituta hæreditas est ex fidecommisso, subit enim in locum hæredis & vi Scti Trebelliani tota hæreditas ei & in eum transfertur atque in eum transeunt actiones hæreditariæ tam activæ quam passivæ *tt. inst. de fidecomm. heredit.* nonnunquam datur querela contra legatarium particularem, scilicet qui suspectâ collusionem venit ad defendendum testamentum. *l. 29. pr. b. ff.*

X I I I.

Instituitur querela hoc colore quasi non sanæ mentis fuisset testator, eo tempore cum testamentum ordinaret *l. 2. b. D.* ac proinde quasi testamentum facere non potuerit. *l. 27. §. 1. b. D.* qui tamen color nudus est atque juris civilis fictio, agendique formula & ritus, minus durum videbatur filium dicere parentem per vim morbi à recta mentis statione dejectum se exhæredasse vel præteriisse, quam eum impium dicere & malignum judicium intulisse circa sanguinem suum, *l. 4. D. b.* neque hæc fictio ulterius operatur, testamentum enim inofficiosum subsistit, donec per querelam rescindatur, atque hoc sensu in *D. l. 2.* interim *recte fecisse testamentum dicitur*, secus quam si testator vere furiosus fuisset, ut hic casus sit, quæ fictio non tantum operatur in casu ficto, quantum veritas in casu vero.

X I V.

Olim proponenda erat querela apud Centumviros, apud quos filius exhæredatus probare debebat se obsequium debitum parentibus præstitisse per omnem vitam, *prout ipsius natura flagitabat religio*, *l. 28. C. b.* hodie intentari debet apud ordinarium judicem, vel

I N A U G U R A L I S. 9

vel apud iudicem rei sitæ cum hæc actio in rem sit *l. fin. C. ubi in rem actio*, vel apud eum, in cuius territorio hæres scriptus domicilium habet, *l. 29. §. ult. ff. h. nisi fiscus successerit in locum ejus*, qui testamento inofficioso erat scriptus hæres, quo casu querela est instituenda apud procuratorem Cæsaris, qui causis fiscalibus præest.

X V.

Effectus querelæ jure veteri fuit, ut nullum redderetur testamentum inofficiosum, si pro actore iudicatum fuisset, ne quidquam ex eo testamento valeret *l. 8. §. 17. D. H. & l. 28. cod.* ut nec fidecommissa nec legata peti possent ex eo testamento, neque libertas servo relicta competeret *§. ult. D. l. octava*, jure novo secus est, atque sola institutio hæredis per querelam infirmatur, cætera vero capita manent salva, *Nov. 115. cap. 3. in fin.* Sed quantum ad institutionem hæredum pertinet testamento evacuatio hoc & mox, si vero contigerit in quibusdam talibus testamentis quedam legata vel fidecommissa vel libertates, aut tutorum donationes relinquere vel qualibet alia capitula concessa legibus nominari, ea omnia jubemus adimpleri & dari, quibus fuerant derelicta & tanquam in hoc non rescissum obtineat testamentum.

X V I.

Cessat querela variis casibus ut puta. 1. Si testator sit miles quatenus scilicet ex privilegio militari fuit testatus. *l. 8. §. 4. ff. de in off. test.* 2. Si lapsum fuerit quinquennium ab hæreditate adita computandum atque intra illud spacium querelam non instituerit cui ea competeat. *l. 36. §. 2. Cod. h.* 3. Si ob justam causam fuerit facta exhæredatio vel præteritio, quarum catalogum vid. in *nov. 115.* 4. Si exhæredatus vel præteritus aliâ viâ adhæreditatem vel ejus partem pervenire posset, odiosum enim hoc remedium est & subsidiarium *§. 2. inst. de inoff. test.* 5. Si exhæredatus vel præteritus diserte agnoverit atque probaverit voluntatem

10 DISPUTATIO JURIDICA

tem defuncti vel tacite acceptando Legatum relictum eo testamento, quo se novit exhæredatum *l. 8. §. 10. & l. 35. §. 1. cod. eodem. 6.* Si transactum fuerit inter eum, qui scriptis est hæres, & exhæredatum *l. 6. cod. de transact.* tandem si relicta fuerit legitima vel pars ejus: *nov. 115. cap. 5.* cum impius dici nequeat, qui tantum reliquit libris, vel parentibus, vel fratribus, quantum lex ipsis relinqui voluit.

XVII.

Legitima est portio portionis ab intestato debitæ, quam lex iis, qui ex officio pietatis excludi non possunt, necessario relinqui præcepit. Hæc est portio hæreditatis quatenus uti dixi est portio successionis debitæ ab intestato *l. 31. C. h. eadem legitima est, portio bonorum, quatenus deductionem æris alieni patitur l. 8. §. 9. D. b.*

XVIII.

Legitima est introducta ex ratione naturali, quæ dicit abfque justa causa omnem hæreditatem non debere auferri liberis, aut parentibus, atque turpem personam non debere fratri eandem præripere: plenius tamen jus civile definivit: hinc limitari quidem minuique & augeri, non item penitus tolli a statuto legitima potest, cum jus civile civilia quidem jura corrumpere possit, naturalia non utique.

XIX.

Antiquo jure legitima est quadrans sive quarta pars ejus, quod ab intestato ad liberos erat perventurum atque hæc pars visa est sufficere ad excludendam querelam *l. 8. §. 8. D. b.* jure novissimo aucta legitimæ quantitas in hunc modum, si liberi essent quatuor vel pauciores legitima est triens sive tertia pars ejus, quod ab intestato debebatur, si vero testator liberos quinque vel plures

I N A U G U R A L I S. FI

plures reliquerit legitima est semis hoc est, dimidia portio portionis ab intestato debitæ *Nov. 18. cap. 1.* atque hoc augmentum non tantum in liberis, sed etiam in parentibus, fratribusque statuendum videtur, quamvis inscriptio *D. Nov.* sit de liberis, idque propter hæc verba dicti capitis primi generalia, *hoc observando in omnibus personis, in quibus ab initio antiqua quavis ratio de inofficiso lege decreta est.*

X X.

Olim peræque fuit quo titulo relinqueretur legitima, jure novo præcise titulo universale relinquenda est idque partim propter emolumentum juri accrescendi cujus beneficio filius ex legitima institutus partem hæreditatis vacantem obtinere potest, eo casu, quo hæres deficit atque partem suam non vult vel non potest acquirere: deinde quia titulus institutionis magis honoratus quam legati vel alterius particularis: atque hæc breviter delibasse suffecerit, plura hanc materiam spectantia passim tradunt D. D.

COROLLARIA.

I.

Maritus est dominus dotis.

II.

Mulier potest esse testis in codicillis.

III.

Filiusfam. non potest testari de plenis adventitiis.

IV.

Usucapio est justus modus acquirendi domini.

V.

Fera in alieno fundo capta fit occupantis.

VI.

In rebus propriis non datur domino ususfructus proprie dictis.

F I N I S.